

Jaarplan en begroting 2017

Regio Noordoost Brabant

T A L E N T
G R O E I
B E R E I K B A A R
I N N O V A T I E
L E E F O M G E V I N G
P O D I U M
E U R O P A
N O O R D O O S T B R A B A N T
C R O S S O V E R
V E E R K R A C H T
P R O E F T U I N
K E N N I S
T R A N S I T I E
B A N E N
V E R S N E L L E N

CONCEPT
14-12-2016

Inhoud

0 Voorwoord	3
1 Inleiding	4
2 Excellente Arbeidsmarkt	7
3 Sterke bedrijvigheid	10
4 Betekenisvolle innovaties.....	12
5 Veerkrachtige Leefomgeving	14
5.1 Versnellen maatschappelijke opgaven (thematisch en gebiedsgericht)	14
5.2 Ruimtelijke en duurzame ontwikkeling.....	18
5.3 Bereikbaarheid en Mobiliteit.....	19
6 Agrifood Capital Jaarplan 2017	21
7 Internationale samenwerking	24
8 Communicatie, branding, public affairs	25
9 Organisatie en bestuurlijke samenwerking	26
10 Begroting 2017.....	28

0 Voorwoord

Hierbij presenteren wij u het jaarplan en de begroting voor 2017 van de regionale samenwerking Noordoost-Brabant. Dit is het eerste jaarplan van een nieuwe periode van 4 jaar. Deze periode werd feestelijk ingeluid op 19 oktober 2016 toen het samenwerkingsconvenant tussen de 21 partners feestelijk werd ondertekend. De overheden besloten om samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen ervoor te zorgen dat Noordoost-Brabant zich verder ontwikkelt als toonaangevende Agrifoodregio. Sterke bedrijvigheid en betekenisvolle innovaties, een goed functionerende arbeidsmarkt en een veerkrachtige leefomgeving zijn daarbij de hoofdlijnen. Ook komend jaar willen we samenwerken aan een betere bereikbaarheid door onder andere breedband en snelfietspaden. En met de groenblauwe dooradering van de regio en het ondersteunen van de transitie van de agrifoodsector maken we onze leefomgeving veerkrachtiger. Overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen maken zich ook komend jaar weer hard voor een toekomstgerichte inclusieve arbeidsmarkt met de nadruk op talentontwikkeling en flexibiliteit. Samen staan we voor de opgave van realisatie van economische groei en in de aanpak van maatschappelijke uitdagingen op het gebied van voeding, gezondheid en duurzaamheid. We rekenen erop dat getoonde betrokkenheid van het uitgebreide netwerk dat regionale samenwerking een warm hart toedraagt ook de komende jaren onverminderd merkbaar is. Dat is en blijft voorwaarde voor het slagen van de opgaven waar we samen voor staan. Voorliggend jaarplan geeft aan waar in 2017 de accenten liggen en hoe de bijdrage van bewoners van Noordoost Brabant zo effectief mogelijk wordt ingezet.

Ton Rombouts, voorzitter Regio Noordoost Brabant

Carel Nobbe, directeur Regio Noordoost Brabant

1 Inleiding

Strategisch programma en samenwerking

De regionale samenwerking in Noordoost Brabant (NOB) tussen 19 gemeenten en 2 waterschappen is vastgelegd in een convenant. De doelen van deze samenwerking zijn vastgelegd in onze Strategische Agenda 2014-2020. In deze agenda werken we aan vier hoofdlijnen: een excellente arbeidsmarkt, betekenisvolle innovaties, sterke bedrijvigheid en een veerkrachtige leefomgeving. Voor deze hoofdlijnen zijn programma's opgezet. Belangrijk bij de uitvoering van de agenda is de samenwerking van de convenantpartners met organisaties uit het veld van onderwijs en bedrijfsleven. Hiervoor is het samenwerkingsverband Agrifood Capital (AFC) opgericht waar overheid, onderwijs, ondernemers zijn vertegenwoordigd.

Convenant verlengd tot/met 2020

Het convenant regionale samenwerking is door alle deelnemende partijen op 19 oktober 2016 weer verlengd voor een periode van 4 jaar (2017 t/m 2020). De convenantpartners leveren daarmee ook de komende jaren weer een financiële bijdrage in het Regiofonds. Drie euro per inwoner/ jaar en een bijdrage van de beide waterschappen voor het regiofonds en een bijdrage van de gemeenten uit de arbeidsmarktregio NOB van 1 euro voor het programma arbeidsmarkt. Met deze bijdragen ontstaat een werkbudget. Dat werkbudget dient als cofinanciering voor projecten in de programmalijnen van de regio. Vanuit het Regiofonds levert de regio ook een financiële bijdrage aan de Stichting AFC, de triple helix samenwerking in de regio Noordoost Brabant. Naast de regionale financiering (regiofonds) van de vier hoofdlijnen zijn er provinciale middelen die via cofinanciering in de regio worden ingezet en bijdragen van derden. Deze drie geldstromen maken de in dit jaarplan 2017 geschetste ambities mogelijk.

Internationaal perspectief

De voedselketen staat zowel in Nederland als elders in de wereld steeds meer in de spotlights. We lijken ons steeds bewuster te worden van zowel het economische als maatschappelijke belang van de voedselnetwerken. Geopolitieke spanningen, issues over voedselveiligheid en de kwaliteit van onze leefomgeving zijn hier debet aan. "Food is hot". Meer mensen maken

bewuste keuzes wanneer het om hun voeding gaat. Foodfestivals en foodtrucks verbinden voedsel met (jongeren-)cultuur. “Je bent wat je eet”. Vele steden en regio’s hebben voeding en voedsel op hun economische en maatschappelijke agenda gezet. In hun zoektocht naar concretisering verbinden zij zich met elkaar. AgriFood Capital neemt hier actief aan deel zoals het Milan Urban Food Policy Pact (wereldwijd), het RIS-3 AgriFood Platform (EU) en de Citydeal Food-steden in Nederland. In het leggen van de (inter-)nationale verbindingen over de toekomst van onze voedselsystemen is een gemeenschappelijke stip op de horizon belangrijk. De Food and Agriculture Organisation (FAO) van de Verenigde Naties werkt samen met de internationale gemeenschap voor het bereiken van de 2030 agenda voor duurzame ontwikkeling inclusief de 17 “Sustainable Development Goals” (SDGs).

Van het stoppen van armoede en honger tot het reageren op klimaatverandering en verduurzamen van natuurlijke hulpbronnen. Van voedselverspilling tot het zuinig omgaan met water en energie. Van het bieden van economische groei tot het creëren van duurzame steden. Voedsel en landbouw zitten in het hart van de 2030 Agenda. Om als regio Noordoost Brabant een bijdrage te leveren aan de voedselsystemen van de toekomst omarmen we dit internationale kader. De in 2013 gekozen slogan “Sowing Innovation, harvesting the future” is daarmee nog steeds relevant en actueel.

Op 6 september 2016 is in een gezamenlijk overleg tussen het College van Gedeputeerde Staten van Brabant en het Stichtingsbestuur AgriFood Capital op tien actiepunten afspraken gemaakt om de programmatische samenwerking tussen regio & provincie te versterken en te versnellen. Deze actiepunten vormen de onderlegger voor het gezamenlijk optrekken in lobby, investeringen en de onderbouwing daarvan. Het gaat om 10 actiepunten, die hun plek krijgen in voorliggend jaarplan. Deze hebben betrekking op versterking van de economie (innovatie hotspots, agrifood executive program, Europa-lobby en het leisure ontwikkelfonds), op het realiseren van een meer duurzame agrisector (mestverwerking en proeftuin Agro-as de Peel) en op terrein van kwaliteit van de leefomgeving (gebiedsopgaven, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen, agrarisch energie-landschap en mobiliteit).

Inhoud jaarplan en begroting

In voorliggend jaarplan en begroting 2017 treft u de belangrijkste hoofdlijnen (ambitie – beoogde resultaten en financiën) voor die thema's waar de Bestuurlijke regiegroep (BRG) van de regio en de portefeuillehoudersoverleggen (PoHo's) Arbeidsmarkt, Economische Ontwikkeling (incl. REAP), Duurzame leefomgeving en Bereikbaarheid & Mobiliteit de richting uitzetten. Gekozen is de hoofdlijnen te beschrijven aan de hand van de hoofdlijnen: Arbeidsmarkt (H2), Bedrijvigheid (H3), Innovatie (H4) en Leefomgeving (H5). Daardoor is optimale afstemming tussen het jaarplan van de Regio NOB en AFC mogelijk. In Hoofdstuk 6 zijn de acties uit het jaarplan 2017 van Agrifood capital kort samengevat. In H7 en H8 zijn internationale samenwerking en communicatie opgenomen. H9 beschrijft de organisatie en bestuurlijke samenwerking. H10 tenslotte begroot de activiteiten uit de voorgaande hoofdstukken. Het jaarplan van de regio Noordoost Brabant geeft een overzicht van relevante accenten voor 2017 en maakt daarbij, naast de beschrijving van de eigen programma's, gebruik van meerdere plannen: het Jaarplan 2017 van Agrifood Capital Werkt!, Het Meerjarenprogramma van het PoHo Bereikbaarheid en Mobiliteit, Het Jaarplan 2017 van Ondernemrslift + en het Jaarplan 2017 van de Agrifood Capital BV. Voor een gedetailleerde beschrijving wordt naar deze plannen verwezen.

Proces van vaststelling

- Tot 29 november 2016: consultatie van de PoHo's
- 5 december 2016: vaststelling concept jaarplan en begroting 2017 door de BRG
- December: verzenden concept jaarplan naar raden en besturen voor het leveren van zienswijzen door de Raden van de Gemeenten en de Besturen van de Waterschappen.
- 16 Maart 2017: vaststelling definitief jaarplan en begroting 2017 Regio Noordoost Brabant.

2 Excellente Arbeidsmarkt

Trends en ontwikkelingen

De Monitor 2016 voor de Regio Noordoost Brabant geeft het volgende beeld:

- De regio vergrijsst sterker dan de rest van Nederland
- Wat betreft de werkloosheid doen we het relatief goed in Noordoost Brabant. Gemiddeld (6%) van de beroepsbevolking is werkloos (in Nederland 6,9%). De daling van die werkloosheid is sneller dan de landelijke.
- Bijna 17% van de banen (53.000 banen in 7000 bedrijven) in NOB is agrifood gerelateerd. Het aantal banen in deze sector daalde sinds 2010 met bijna 5%, terwijl de landelijke tendens positief is: 3%.
- De stijging van het aantal banen en bedrijven zit in NOB vooral in de High Tech Systems en materialen.

Wat willen we bereiken?

In 2016 is het nieuwe regionale arbeidsmarktprogramma AgriFood Capital Werkt! 2016-2020 van start gegaan. In de loop van 2016 kreeg de organisatie vorm, kwamen middelen beschikbaar en werden de eerste projecten opgestart en uitgevoerd. In 2017 willen we echt op stoom komen richting het realiseren van de ambitie van werkgevers, onderwijsinstellingen, overheden en werknemersorganisaties in AgriFood Capital Werkt 2016-2020. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het jaarplan 2017 van AFC Werkt!.

In 2020 is Noordoost-Brabant topregio in agrifood met een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt, waar:

- Organisaties flexibel inspelen op ontwikkelingen (flexibel)
- Medewerkers zelf verantwoordelijk nemen voor hun loopbaan (flexibel)
- Talent volop kansen krijgt én benut om zich verder te ontwikkelen
- Zoveel mogelijk mensen meedoen (inclusief).

Wat gaan we daarvoor doen?

Nu de economie aantrekt en trends als vergrijzing, digitalisering, internationalisering, etc. doorzetten, wordt de urgentie om als arbeidsmarktregio resultaten te boeken op de agenda 2016-2020 steeds groter. Daarom vervolgen we in 2017 onze inspanningen op de bestaande agenda met hier en daar een accentverschuiving. Rode draad blijft: flexibel, talentvol en inclusief. Daar gaan we in 2017 mee aan de slag

Flexibel

- Voorzetten en uitbouwen van het project Strategische Personeelsplanning bij minimaal 50 werkgevers
- Start maken met instroom (Talent), doorstroom (Duurzame Inzetbaarheid) en uitstroom (Mobiliteit) als vervolg op Strategische Personeelsplanning
- Start project Duurzame Inzetbaarheid bij minimaal 40 werkgevers in de regio
- In samenwerking met de provincie en andere arbeidsmarktregio's verder werken aan een infrastructuur, klimaat en projecten om de mobiliteit van werknemers (van werk naar werk) te vergemakkelijken en stimuleren

- Uitvoering plan van aanpak toegespitst op de arbeidsmarkttuitdagingen van de Vierde Industriële Revolutie (resultaten onderzoek komen eind 2016 beschikbaar)

Talentvol

- Ontwikkeling en uitvoering van een regionale aanpak Loopbaanoriëntatie en – Begeleiding, met name op scholen voortgezet onderwijs in Noordoost-Brabant (resultaten onderzoek komen eind 2016 beschikbaar)
- Ontwikkeling van een agenda Talent gericht op voldoende (internationaal) talent voor de bedrijven in Noordoost-Brabant (coproductie Werken van Morgen, Talent en Loopbaan en AgriFood Capital), o.a. onderzoek naar draagvlak en invulling Talent Program om jonge high potentials aan de regio te binden

Inclusief

- Optimaliseren van het Regionaal Werkbedrijf, waaronder de professionalisering van het Werkgeversservicepunt, de matchingsapp en de continuering van de succesvolle pilot Praktijkroute. Dit leidt tot 4.701 ingevulde baanafspraken en 11.000 plaatsingen van werkzoekenden.
- Realiseren van het regionaal sectorplan met o.a. de plaatsing van 450 werkzoekenden naar werk in kansrijke sectoren
- Verbeteren van de inzetbaarheid van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. In 2017 investeren we vooral in vergunninghouders (o.a. kansrijke koppeling), oudere werkzoekenden (o.a. inzetbaarheid, loopbaanadvies), (kwetsbare) jongeren (o.a. plaatsing 65 jongeren) en geplaatste deelnemers via de praktijkroute (start pilot duurzame inzetbaarheid)
- Uitvoeren van het regionaal plan Voortijdig Schoolverlaten en Kwetsbare Jongeren. In 2017 ligt het accent onder meer op het inregelen van overstaptafels tussen voortgezet onderwijs en MBO, het komen tot een rolverdeling tussen onderwijs, gemeenten en UWV als het gaat om kwetsbare jongeren in het laatste schooljaar en daarna en het ontwikkelen van een aanpak voor niet schoolgaande (kwetsbare) jongeren van 16-19 jaar, die nog niet kunnen werken
- Door meer inzicht in ‘oude’ voortijdig schoolverlaters en hun arbeidsmarkttoeleiding vaststellen of het aanbod voor (kwetsbare) jongeren naar werk toereikend is

Ontwikkelopgaven

- Opstellen en implementeren van een internationaliseringsagenda in het arbeidsmarktprogramma, waarmee we sneller naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt komen, o.a. start expatcentre en verkenning reshoring
- Doorontwikkeling van het arbeidsmarktdashboard voor werkgevers en werkzoekenden in de regio Noordoost-Brabant
- Versterking van de regionale samenwerking tussen economie en arbeidsmarkt, onder meer door bedrijventereinbeleid (uitgifte, inrichting, revitalisering) te koppelen aan arbeidsmarktbeleid

Versnellingsafspraken

In 2017 leveren wij een bijdrage aan het realiseren van de versnellingsafspraken tussen de Provincie en AgriFood Capital, met name op de onderdelen:

- Verbinden van innovatieve hotspots
- AgriFood Executive Global Program (topopleiding agrifood)
- Innovatieve aanpak voor de sociale kant van de leegkomende agrarische gebouwen: werk voor de bedrijfsbeëindigers

Wat hebben we daarvoor nodig?

Bovenstaande realiseren wij met de inzet van de volgende financieringsbronnen:

- Gemeentelijke inwonerbijdrage van 1,= per inwoner van de regio
- Provinciale subsidie arbeidsmarkt
- Rijkssubsidies o.a. Jeugdwerkloosheid, Sectorplan en Convenant VSV
- Europese subsidies, namelijk ESF
- AgriFood Capital

Het bedrijfsleven en het onderwijs dragen bij in uren (niet gekapitaliseerd) om de ambities binnen hun programmalijnen en het totale programma te realiseren.

Alle middelen samen vormen het Arbeidsmarktfonds. In 2017 is er bijna 8.000.000 euro beschikbaar voor realisatie van de ambitie en doestellingen.

De gemeentelijke inwonerbijdrage wordt (conform het raadsvoorstel Regionaal Arbeidsmarkt-programma AgriFood Capital Werkt! 2016 -2020) bestemd voor een klein, slagvaardig en faciliterend programmateam € 350.000,=) en de coördinatie van het Regionaal Werkbedrijf (€ 250.000,=).

De provinciale subsidie voor 2017 (€ 600.000,=) wordt met name ingezet voor de programmalijnen Werken van Morgen en Talent en Loopbaan.

De Rijkssubsidie wordt gebruikt voor de programmalijn VSV/Kwetsbare jongeren (ongeveer € 1.300.000,=), de regionale aanpak jeugdwerkloosheid (ruim 100.000 euro) en de co-financiering van het sectorplan van de regio (ruim € 1.600.000,=).

In 2017 doen we minimaal twee nieuwe ESF aanvragen in het kader van het programma actieve inclusie voor zowel de gemeenten in onze regio als de scholen voor het Voortgezet speciaal onderwijs en het Praktijkonderwijs (€ 1.650.000,=). Voor ESF dienen deze partners zelf 50% van de kosten te financieren (€ 1.650.000,=). De regio wil ook twee aanvragen indienen in het kader van de regeling sociale innovatie- transnationale samenwerking.

AgriFood Capital draagt financieel bij (€ 55.000) aan het Talent programma en Businessplan AgriFood Executive Global Program (topopleiding).

3 Sterke bedrijvigheid

Trends en ontwikkelingen

De Monitor 2016 voor de Regio Noordoost Brabant geeft het volgende beeld:

- De regio kent een positieve ontwikkeling van de economie met een groei van 2,9% (landelijk 2%).
- Het Bruto regionaal product bedraagt 26,2 miljard (2014) en steeg sinds 2010 met 9,4%.
- De toegevoegde waarde was 23,6 miljard. De exportwaarde 11,6 miljard waarvan 4,4 miljard agrifood gerelateerd. Sinds 2010 steeg de exportwaarde van deze bedrijfstak met 42,5%. Dat was hoger dan de landelijke stijging.
- Ongeveer de helft van de export gaat naar landen in de EU. Met Duitsland als koploper (17%). Naar de VS en China stijgt de agrifood export uit NOB.

Wat willen we bereiken?

Voor economie en ruimte is ook in 2017 de ambitie om een zo goed mogelijk vestigingsklimaat te creëren voor ten eerste de gevestigde ondernemers in noordoost en ten tweede om aantrekkelijk te zijn voor nieuwkomers. Deze ambitie kent een ruimtelijke kant waar we samen met de provincie Noord-Brabant aan werken. Ook van belang aan de economische kant zijn de doelstellingen tav arbeidsmarkt en onderwijs. In 2017 willen we gebruik kunnen maken van het expatcentre Eindhoven, maar wel toegespitst op onze regio. Daarnaast starten we een onderzoek naar de wenselijkheid van een tool dat advies verstrekt bij plannen voor reshoring/offshoring.

Wat gaan we doen?

Ondernemerslift +

Ook in 2017 zetten we via OndernemersLift+ in op het ontwikkelen van ondernemerschap bij leerlingen, het verbinden van ondernemersvragen aan de verschillende kennisinstellingen en het ondersteunen van innovatief startend ondernemerschap in de regio. Met OndernemersLift+, de uitvoerder van het Valorisatieplan AgriFood Capital Noordoost-Brabant, committeren de initiatiefnemers HAS Hogeschool, ZLTO, zeven lokale Rabobanken, Starters Succes Oss, Startersmarktplaats Veghel-Uden-Schijndel, ROC De Leijgraaf, ROC Koning Willem 1 College, Avans Hogeschool en de 20 regiogemeenten in Noordoost-Brabant zich gedurende zes jaar aan een grootschalig actieplan. Dit plan moet leiden tot een innovatief ecosysteem waarin 100 nieuwe innovatieve starters in de regio gezamenlijk minimaal 200 extra arbeidsplaatsen en minimaal 15 miljoen euro omzet creëren. Hiermee willen de partners de regionaal economische slagkracht versterken. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het jaarplan 2017 van OL+.

Detailhandel

De regionale detailhandelsvisie is in 2015 vastgesteld en biedt voor de verschillende initiatieven de kaders bij de overwegingen ervan. Er is regionaal afgesproken dat een detailhandelswerkgroep de initiatieven bespreekt die buiten de kaders vallen. Zij geven advies aan de initiatiefhoudende gemeente op welke manier de regionale afstemming georganiseerd

wordt. In 2017 gaat de werkgroep hiermee door, zoals is afgesproken in de visie. De werkgroep maakt verslag van haar activiteiten en laat zien wat deze manier van werken toevoegt.

Een goed vestigingsklimaat zorgt voor evenwicht tussen vraag en aanbod op basis van kwantiteit en kwaliteit. Nieuwe initiatieven kunnen onderscheidend zijn en innovatief, maar nieuw betekent soms ook meer van wat we al vee hebben. Dit laatste leidt tot een toename van leegstand. Monitoring van de leegstand vindt plaats met behulp van de provincie op gemeentelijk en provinciaal niveau regionaal en gemeentelijk niveau.

Bedrijventerreinen

Op 13 oktober 2016 is in een extra Regionaal Ruimtelijk Overleg overeenstemming bereikt over een nieuw afsprakenkader bedrijventerreinen. Hiermee is een voorlopig einde gekomen aan de onzekerheid ten aanzien van de ontwikkelkansen van bedrijventerreinen. In sommige gevallen is dat positief, in andere negatief. De regio heeft met de provincie afspraken gemaakt over het opzetten van een 1-loket voor ruimtevragers. Het delen van informatie over uitgifte van bedrijventerreinen, gezamenlijke promotie en acquisitie, de mogelijkheden van een herstructureringsfonds onderzoeken zijn enkele zaken die eind 2016 en 017 opgepakt gaan worden. Monitoring van de uitgifte, maar ook van de leegstand zijn belangrijke elementen om evenwicht tussen vraag en aanbod te krijgen.

Kantoren

Evenals bij de vorige punten geldt ook voor kantoren een noodzaak om vraag en aanbod tegen het licht te houden. De urgentie om dit op regionaal niveau aan te pakken is minder groot. Uiteindelijk is het met name de gemeente 's-Hertogenbosch en in veel mindere mate de gemeente Oss die activiteiten moeten ontplooiën om het evenwicht tussen vraag en aanbod weer op orde te krijgen.

Wat hebben we daar voor nodig?

Om de genoemde activiteiten uit te kunnen voeren is buiten de inzet in specifieke projecten vanuit NOB circa 0,5 FTE nodig en is een werkbudget voorzien van € 50.000,-.

Voor het ondersteunen van Ondernemerslift+ trekt de Regio € 100.000,- uit.

4 Betekenisvolle innovaties

Trends en ontwikkelingen

De Monitor 2016 voor de Regio Noordoost Brabant geeft het volgende beeld:

- De regio kan niet als uitgesproken innovatief worden gekenmerkt. Zowel de samenwerking als omzet op dit gebied zijn lager dan landelijk.

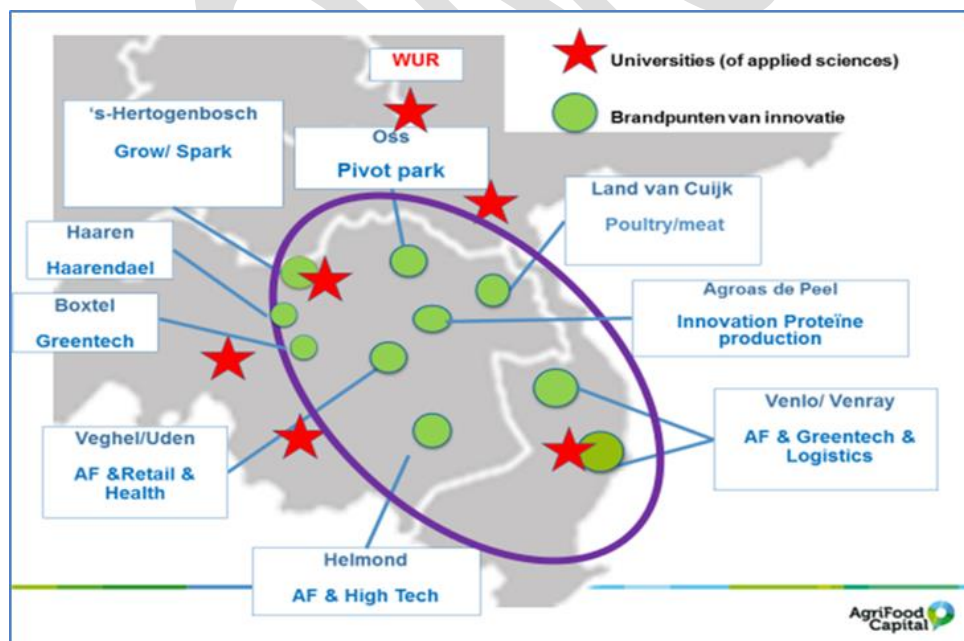
Wat willen we bereiken?

Bij het onderdeel innovaties ligt de focus op experimenteren. Daarmee creëren we een nieuwe manier van denken en doen, die een adequate en vernieuwende aanpak van (toekomstige) vraagstukken mogelijk maakt. Dat doen we richting het MKB via de inzet van REAP-middelen. Maar ook via de innovatieve projecten onder vlag van Agrifood Capital (zie hoofdstuk 6). Het stimuleren van innovatie vindt plaats langs de volgende lijnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versterken samenhang van de innovatieve hotspots

Met talrijke initiatieven in Noordoost-Brabant op het gebied van innovatie zijn er enorme kansen voor het doorontwikkelingen naar een krachtig systeem van (open) innovatie. Provincie en Regio gaan komend jaar onderzoeken waar energie en perspectief is op een versterking van de samenwerking tussen een selectie van hotspots in Noordoost-Brabant. Hier zetten we de komende twee jaar energie op. Zo bevorderen we het gehele systeem van (open) innovatie. De bedrijven zijn uitgangspunt. In de gedachtewisseling worden genoemd: Pivotpark Oss, Greentech campus Boxtel, Land van Cuijk, Grow Campus Den Bosch en Veghel (Food 360), Uden/ Health. Een lange termijn perspectief, met draaglijnen voor de bedrijven en de industrie van de toekomst, geeft richting aan de soms lastige keuzes van vandaag. Voor een krachtig systeem is het van belang om de bestaande/ toekomstige hotspots met elkaar te verbinden.

Stimuleren van de MKB Innovatie

Binnen Noordoost-Brabant wordt al geruime tijd gewerkt vanuit elkaar versterkende sporen als het gaat om MKB Innovatie. Met behulp van REAP is de afgelopen periode een flink aantal project ondersteund waarin ondernemers gezamenlijk een innovatieproject hebben uitgevoerd aansluiten op de regionale strategische agenda.

In 2016 is lange tijd onduidelijk gebleven op welke wijze de provincie het zogenaamde REAP wilde voortzetten. Voor 2017 heeft de provincie een nieuwe regeling opengesteld die door de regio in mandaat zal worden uitgevoerd. Afhankelijk van het succes van deze regeling zal besloten worden om de regionale co-financiering aan deze provinciale regeling toe te voegen, of om als regio zelfstandig een regeling uit te voeren om MKB Innovatie te ondersteunen.

In 2017 wil de regio wil MKB Innovatie meer onder de aandacht brengen van het poho EZ. Presentaties van mooie projecten kunnen tot meer kennis leiden over MKB Innovatie en de mogelijkheden voor ondersteuning en daarmee het gebruik ervan. Daarmee creëren we een grotere betrokkenheid. En daar kunnen de ondernemers uit Noordoost Brabant van profiteren.

Wat hebben we daar voor nodig?

- Innovatieve hotspots. Hiervoor wordt een Masterplan opgesteld. De Regio trekt hiervoor € 25.000,- uit.
- REAP. Om de genoemde activiteiten uit te kunnen voeren is buiten de inzet in specifieke projecten vanuit NOB circa 0,5 FTE nodig en is een werkbudget voorzien van € 275.000,-.

5 Veerkrachtige Leefomgeving

Trends en ontwikkelingen

De Monitor 2016 voor de Regio Noordoost Brabant geeft het volgende beeld:

- Wat betreft veerkrachtige leefomgeving loopt NOB voor de onderwerpen ruimtelijke vestigingsvoorwaarden en kennis achter op NB en NL
- De regio scoort in sociaal cultureel opzicht sterk. Het gaat daarbij om thema's zoals veiligheid, sociale en economische participatie, kunst en cultuur en gezondheid.
- Ecologische duurzaamheidsindicatoren wijzen uit dat de regio wat betreft de kwaliteit van bodem, water en lucht achterloopt op NL en NB. Dat geldt ook voor het gebruik van duurzame energie. De regio scoort goed op het thema natuur en landschap.

Wat willen we bereiken?

De aantrekkelijkheid van Noordoost Brabant als Agrifood regio hangt niet alleen af van de bedrijven en instellingen die er gevestigd zijn en de banen of carrièrekansen die zij bieden. Het leefklimaat, een aantrekkelijke woonomgeving met goede voorzieningen, bepaalt ook de (inter)nationale concurrentiepositie en aantrekkingskracht. Juist op deze vlakken heeft de overheidspoot binnen de triple helix organisatie een belangrijke initiërende, stimulerende en faciliterende rol. Er liggen uitdagingen op de volgende gebieden:

1. Realisatie van een aantal belangrijke maatschappelijke opgaven; regiobreed en én in concrete gebiedsopgaven.
2. Richting geven aan Ruimtelijke en duurzame ontwikkeling
3. Bereikbaarheid en Mobiliteit

5.1 Versnellen maatschappelijke opgaven (thematisch en gebiedsgericht)

In 2017 richt de regio zich onder de programmalijn 'Versnellen maatschappelijke opgaven' op thema's waar we als regio kansen en urgentie zien om op regionale schaal nieuwe initiatieven en innovaties in triple helix verband aan te jagen, te verbinden en van elkaar te leren. Deze zijn:

- Transitie veehouderij naar een toekomstbestendige veehouderij (ecologisch, economisch, maatschappelijk)
- Energieneutrale regio
- Klimaatbestendige regio
- Vitale en gezonde regio
- Verbinden van economie, natuur en wateropgaven

Naast het regiobreed aanjagen van deze thema's, vervult de regio de rol van aanjager en programmatrekker voor de elf gebiedsopgaven en bijhorende communicatie en netwerkbijeenkomsten enz.

Transitie veehouderij

Op basis van het regionaal uitgangspunt van een ‘emissievrije veehouderij 2025’ heeft dit programmaonderdeel de afgelopen jaren vorm gekregen. De volgende onderdelen staan centraal in de regionale aanpak:

- **Duurzame mestverwerking**
Als aanvulling op de provinciale herziening van het mestbeleid vult AgriFood Capital een kansrijk businessmodel aan voor verwerking en verwaarding van mest die past bij de schaal van de regio Noordoost Brabant. De crux ligt vervolgens in de keuze voor de optimale locatie en de bereidheid van investeerders. Gezamenlijk optreden van overheden is essentieel
  1. Toets verdienmodel met beoogde stakeholders en mogelijke afspraken met POV.
  2. Beleidsruimte met Provincie.

- **Emissievrije productie**
Behalve een beleidsmatige herziening van de geldende normen voor luchtkwaliteit wil AgriFood Capital verder gaan met stimuleren van oplossing. Zo start AgriFood Capital vanuit een plan van aanpak een regiobreed onderzoekstraject naar (innovatieve) emissie reducerende staltechnieken.
  1. Vaststellen Plan van Aanpak.
  2. Onderzoeksmodel, inclusief instapcondities (mogelijk met POV) ontwikkelen en uitvoeren.

- **New Alliance**
De regiegroep Vitale Varkenshouderij heeft een nationaal actieplan ontwikkeld voor de varkenssector en steun hiervoor verkregen bij het Ministerie van Economische Zaken en de Rabobank, op initiatief van de NVV/ZLTO. Een gezamenlijke uitwerking hiervan - waar dit raakt aan de mogelijkheden van overheden - komt van de grond in deze regio. Waar mogelijk in lopende trajecten en waar nodig via nieuwe initiatieven.
  1. Afsprakenkader met POV vaststellen (middelen, mensen, eigenaarschap etc.).
  2. Zo mogelijk combineren met operationele activiteiten Provincie.

- **Hergebruik, sloop of transformatie VAB**
Het is onafwendbaar dat de komende jaren meer agrarische bedrijfsgebouwen leeg komen te staan. Dat is vanuit verschillende perspectieven ongewenst: de landschappelijke kwaliteit is er niet mee gediend. Diverse oneigenlijke functies nemen hun intrede of achterstallig onderhoud leidt tot verval van bebouwing. Overheden kunnen tot beleidsafspraken komen om dit het hoofd te bieden, maar vooral het ondernemerschap speelt een cruciale rol in de oplossing om verrommeling van het landelijk gebied te voorkomen. Een meer structurele en samenhangende aanpak vanuit de overheid helpt. Met provincie gaan we komend jaar samen de resultaten uit de pilots en experimenten voor de aanpak van VAB's vermenigvuldigen en opschalen binnen Noordoost Brabant. Daarvoor maken we een plan van aanpak met focus op versnelling van uitvoering van voorbeeldprojecten.
  1. Diverse pilots inzetten en projecten vanuit een structuurprogramma.
  2. Netwerkontwikkeling AFC, met Provincie
  3. Beleidsvorming

- Circulaire agrofood
Greentech
Invulling vanuit het innovatieprogramma van AgriFood Capital.

Energieneutrale regio

Gezamenlijk met de Provincie is er behoefte aan de ontwikkeling van een overall-perspectief op duurzame energie. Dit is een randvoorwaarde voor de economie en bedrijvigheid van de toekomst. Met kennispartners en bedrijven maken we een regionale energiestrategie voor agrarische bedrijven. Hierbij worden kansrijke verbindingen met een thema als leegstand gelegd.

Klimaatbestendige regio

Noordoost Brabant heeft in het najaar van 2015 een klimaatstresstest uitgevoerd. Deze test brengt zaken in beeld als wateroverlast, met schade aan infrastructuur, landbouw en gebouwen, droogte met effecten op de agrarische sector en hittestress met effect op onze gezondheid. Naast het opnemen van de klimaatopgave in de gebiedsopgaven, zoals langs de Maas, zet regio Noordoost Brabant zich in 2017 samen met andere partners in om een koppeling te maken met de agrarische sector, klimaatbestendige steden en het stimuleren van nieuwe initiatieven en concrete innovaties op dit vlak.

Verbinding natuur en economie

De komende jaren willen we dat juist bij (agrarische) ondernemers (evenals overige organisaties) een sleutelrol ligt in het leveren van 'ecosysteemdiensten' (zoals gehanteerd in de ZLTO strategie 'boeren als oplossing'), waarmee doelen voor natuur en water en voor de agrifood keten kunnen worden gerealiseerd. Om dat voor elkaar te krijgen in onder meer de elf gebiedsopgaven zal de regio Noordoost Brabant zich volgend jaar inzetten om te inspireren, partijen aan elkaar te verbinden en nieuwe voorbeelden en pilots aan te jagen waarbij een verbinding wordt gelegd tussen (agrarisch) ondernemerschap / bedrijven en investering in landschap, biodiversiteit, natuur (ontwikkeling en beheer), duurzame bodem, waterinnovaties.

Vitale en gezonde regio

In 2017 werkt de regio de uitgangspunten/basisprincipes van de 'Blue Zone-theorie' verder uit. Het gaat daarbij om een combinatie van Groene leefomgeving (o.a. natuurlijke beweging, maar ook gezondheidslandschappen), voeding (80% regel, bonen en wijn), sociale Cohesie (geloof, geliefden op de 1^e plaats, sociale netwerken gezond gedrag) en vitale arbeidsmarkt. Vanuit de verbinding van de lopende programma's 'veerkrachtige leefomgeving', 'voeding en gezondheid' en 'AFC werkt' zijn er mogelijkheden voor bedrijven en andere organisaties om hier met innovatieve concepten op in te spelen. Dit versterkt het realiseren van de missie van AgriFood Capital.

Integrale versnelling in 11 gebiedsopgaven

De afgelopen jaren is er binnen de regio Noordoost Brabant vanuit het programma Groen Blauw succesvol gewerkt aan 11 integrale gebiedsopgaven en de landschappen ‘Groene Woud’ en de ‘Maashorst’.

Deze gebiedsopgaven hebben met ondersteuning van middelen uit de streeknetwerkregeling en van de regio Noordoost Brabant en door bijdragen van de initiatiefnemers en partners in de gebiedsopgaven de stap kunnen zetten naar integrale gedeelde intenties/ ambities / uitvoeringsprogramma's. Daarmee is de basis gelegd om de komende jaren binnen deze gebiedsopgaven in samenwerking met ondernemers, maatschappelijke organisaties, burgers, onderwijs en kennisinstellingen en overheden projecten en maatschappelijke opgaven in zowel verkennende, als agenderende als uitvoerende vorm te realiseren. Continuering van het programmamanagement voor deze gebiedsopgaven is ook de komende jaren essentieel om ambities, partijen, belangen aan elkaar te blijven verbinden en op korte, middellange termijn en lange termijn tot resultaten te komen. AgriFood Capital blijft deze gebiedsopgaven ook in 2017 aanjagen. Nu al zijn er vanuit enkele gebiedsopgaven concrete speerpunten (op raakvlak veerkrachtige leefomgeving en maatschappelijke thema's) te benoemen die voor 2020 gerealiseerd kunnen worden. Hierover maken provincie en AgriFood Capital in kader van de versnellingsafspraken concrete afspraken om realisatie te versnellen.

Naast de hiervoor beschreven regioaanpak op een aantal prioritaire maatschappelijke opgaven heeft het de voorkeur om zoveel mogelijk maatschappelijke opgaven integraal en in samenhang met andere opgaven in de lopende gebiedsprogramma's tot uitvoering te brengen.

Komend jaar wordt er vanuit de regio op basis van de actualiteit en concrete vraag prioriteit gegeven aan een aantal gebiedsopgaven en doorontwikkeling van het Groene Woud en de Maashorst. Per gebiedsopgave wordt uitgegaan van een benodigde capaciteit voor programmamanagement van 0,2 tot 0,5 FTE.

Een belangrijke prioritaire gebiedsopgave is Agro As de Peel, hét proeftuingebied duurzame landbouw. Hier wordt hieronder specifiek op ingegaan.

Agro As de Peel – proeftuin duurzame landbouw

Een sterk Agrofood-cluster vraagt ook om een goed functionerende primaire sector. In de veehouderij is hiervoor een stap nodig in duurzaamheid en innovatie. De proeftuin Agro as de Peel richt zich op vernieuwende bedrijfssystemen die dienen als living lab en tevens als inspiratiebron (etalage) voor een duurzame veehouderij van de toekomst. Daarbij ligt de focus op het circulaire agrifood systeem: (a) duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen, (b) beperken van voedselverspilling, (c) optimaliseren van het gebruik van reststromen. Agro As de Peel is een van de actiepunten uit de versnellingsafspraken tussen provincie en AgriFood Capital. Sterke relatie ligt er eveneens met de innovatieprogramma's circulaire economie en smart foodsystems.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Voor het versnellen van de maatschappelijke opgaven en de genoemde activiteiten 'uit te kunnen voeren is vanuit NOB circa 1,5 FTE nodig en een werkbudget van € 1.400.000,-, waarvan € 350.000,- in de regionale begroting is opgenomen.

5.2 Ruimtelijke en duurzame ontwikkeling

Regionaal ruimtelijk-economisch perspectief

Regionaal Koersdocument AgriFood Capital

De invoering van de Omgevingswet vraagt om een integrale belangenafweging die maximale aandacht vraagt. De Provincie is met een proces gestart om een Omgevingsvisie te ontwikkelen. Het DNA van de regio en de kernkwaliteiten zijn bekend. Daaruit kan de kracht worden ontleend voor het verwezenlijken van in het bijzonder de transitieopgaven van de komende tijd: klimaatbestendigheid, circulaire economie, emissievrije veehouderij en energieproductie. Het verkenningsdocument vraagt om regionale verdieping op onder meer deze punten. Onderdeel van dit perspectief is de Verstedelijkingsopgave en de wijze waarop de leefbaarheid van de regio als gezond, veilig, duurzaam en veerkrachtig kan worden ingericht.

1. Koersdocument als regionale beleidsagenda richting Brabantse Omgevingsvisie.
2. Koersdocument als inspiratiedocument richting gemeentelijke Omgevingsvisies.

Crosssectorale studies/trajecten

De aard en schaal van diverse onderwerpen kunnen uiteenlopen waar het gaat om interregionale samenwerking. Daarnaast is binnen-regionale samenwerking ook van onderwerpen afhankelijk die minder duidelijk te herleiden zijn naar de ons nu bekende thema's. Om toch op zich aandienende aangelegenheden in te kunnen spelen zoals Breedband, Agrofood Proeftuin, programma-ontwikkeling Circulaire AgriFood etc. is inzet nodig. Het gaat dan om een netwerkbeweging, of voor een operationeel regionaal doel. In het verlengde hiervan kunnen ook ondersteunde activiteiten voor de integratie van onderwerpen op bestuurstafels met de Provincie aan de orde zijn, zoals de energieagenda.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Om de genoemde activiteiten uit te kunnen voeren is buiten de inzet in specifieke projecten vanuit NOB circa 1,0 FTE nodig werkbudget voor:

- Regionaal ruimtelijk-economisch perspectief € 50.000,=
- crosssectorale studies/trajecten (bijv. Breedband, interregionaal, energieagenda etc). €100.000,=
- Voor deze twee posten is (€50.000) in de regionale begroting opgenomen.

5.3 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Op het gebied van mobiliteit en infrastructuur gebeurt al veel in Noordoost-Brabant. Er zijn ontwikkelingen die vragen om aanvullingen en er zijn keuzes nodig: in welke mobiliteitsvormen en infrastructuur gaan we investeren. Daarbij is meer synergie nodig tussen mobiliteit en ruimte en een nieuwe Governance. Bestuurlijk is afgesproken dat in 2017 een Strategische Mobiliteitsagenda wordt opgesteld en dat op basis daarvan de Governance voor 2018 en verder wordt uitgewerkt. In een uitvoeringsagenda worden afspraken gemaakt over de programmalijnen lobby; onderzoeken; pilots/experimenten; investeringen en basis op orde.

Wat willen we bereiken?

De hoofdlijnen voor de Mobiliteitsagenda zijn (zie ook het meerjarenoverzicht):

1. Strategische (inter)nationale bereikbaarheid: externe en interne bereikbaarheid, (inter)nationale connectiviteit van economische centra, belangrijke kennisregio's en agrifoodclusters en sterk daily urban system. Midden Midden ambitie uit regiovisie. Knelpunten Strategische (inter)nationale bereikbaarheid oplossen (zie pagina 3).
2. Verduurzamen en verslimmen van mobiliteit: uitvoering duurzame mobiliteitsvisie. Gebruiker en kwaliteit van leefomgeving staan centraal. Comodaliteit (multimodaliteit waarbij reiziger centraal staat), slimme en duurzame mobiliteit uitproberen en toepassen, zoals connected ITS (reisinformatie) en maatregelen uit 'Fiets in de versnelling' (snelfietsroutes).
3. Sociale innovatie voor kleinschalige mobiliteit dicht bij de mensen thuis (verbinding stadland).
4. Meekoppelkansen binnen integrale gebiedsopgaven (versterken overige ambities regio met mobiliteit).

Om de basis op orde te houden is binnen de GGA-samenwerking een uitvoeringsprogramma afgesproken inclusief financiering van Regionale Uitvoeringsprogramma's. Deze uitvoeringslijn is nodig voor projecten die < 10 miljoen kosten zoals maatregelen/projecten voor het verduurzamen en verslimmen van mobiliteit, sociale innovatie van onderop en de meekoppelkansen. Dit GGA-budget geeft de Mobiliteitsagenda uitvoeringskracht. Door langdurige samenwerking is veel op Brabantse schaal gerealiseerd dat van meerwaarde is voor de mobiliteitsaanpak, zoals de samenwerking binnen:

- Het Brabants Verkeersveiligheidsprogramma NUL verkeersdoden (mensgericht en infra)
- Databeheer (wegen en bushaltes)

- De Brabantbrede Modelaanpak (BBMA), bouw en onderhoud Regionaal Verkeersmodel
- Regionaal Verkeerskundig Team
- Strategisch en Tactisch Ontwikkelteam openbaar vervoer
- Uitvoeringsprogramma ontwikkelingagenda openbaar vervoer

Coördinatoren en gemeenten participeren in deze gezamenlijke uitvoeringsagenda met tijd en geld.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Financiën 2017:

1. Opstellen en visualiseren integrale mobiliteitsagenda € 75.000. Bijdrage Regio NOB €15.000. € 60.000 gefinancierd uit Regionaal Uitvoeringsprogramma GGA.
  2. Multihelixverkenning snelfietsroute 's-Hertogenbosch-Eindhoven € 50.000. Bijdrage Regio NOB € 25.000.
  3. Mobiliteitsprojecten (GGA) worden gefinancierd vanuit Regionale Uitvoeringsprogramma's. Cofinanciering provincie/gemeenten. De beschikbare provinciale middelen in 2017 zijn: € 3.890.000.
  4. Coördinatoren Bereikbaarheid en Mobiliteit en regionaal werkbudget worden gefinancierd door gemeenten. Provincie draagt € 40.000 bij.
- Voor de posten 1 en 2 is in totaal €40.000,= in de regionale begroting opgenomen.

6 Agrifood Capital Jaarplan 2017

Voor de stichting en uitvoeringsorganisatie AgriFood Capital wordt een apart jaarplan opgesteld, waarin meer in detail wordt ingegaan op de innovatieprogramma's en de overige activiteiten van de BV. Voor de uitvoering van dit jaarplan is € 1.006.000,- beschikbaar. Voor een uitgebreide beschrijving van de programma's van de BU AFC wordt verwezen naar het jaarplan. Kort samengevat richt AFC zich het komende jaar op de volgende activiteiten

Resultaten Arbeidsmarkt

- Businessplan AgriFood Executive Global Program (topopleiding) is gereed en vormt de basis voor go-no go besluitvorming. €35.000
- Arbeidsmarktdashboard (i.s.m. Brainport Network-partners) wordt doorontwikkeld (in functionaliteit en gebruik)
- Aanpak "Strategie en HR" (o.a. Strategische personeelsplanning)
- Talentprogramma voor zowel MBO als HBO/WO instroom
- Inzicht in invloed van digitalisering op bedrijven en mogelijke consequentie voor opleidingen in Noordoost Brabant (onderzoek Avans)
- Ontwikkeling regionale aanpak op loopbaan oriëntatie en loopbaanbegeleiding in de regio met name gericht op het voorgezet onderwijs.
- € 20.000,=

Resultaten Innovatieprogramma

Voeding en gezondheid

- Agendavorming en Netwerkontwikkeling: visie en strategie opgesteld (i.s.m. stakeholders en BeBright), netwerkverbreding o.a. met Slimmer Leven 2000 (Brainport).
- Innovatieprojecten: Businessplan Smaakcentrum Cuijk gereed, Pilot project "Eet je Vitaal" (Rabobank, Hutten, BrabantZorg, Blauwrijk en St. Voeding Leeft) uitgevoerd en dialoogsessie pilot project "Kansen in de Keten". OPZuid .
- Innovatiefaciliteiten: toekenning OPZuid aanvraag Foodsquad (€ 2,4 mln.) proeftuin validatie van innovatieve productconcepten voor doelgroepenvoeding, businessplan T.A.S.T.E. kennis- en opleidingscentrum voor smaak en proeven, start Avans Innovative Studio's innovatieve oplossingen voor bedrijfsleven door multidisciplinaire onderwijsteams.
- € 107.000,=

Smart Food Systems:

- Actieplan High Tech Voedselsystemen van de toekomst.
- Businessclusters rondom Industrial Farming&Food, Metropolitan Farming en Precision Farming
- Openstelling Activate-call voor MKB bedrijven gericht op technologie-exchange (Horizon2020-project)
- Ontwikkelplan Livestock Innovation & Research Centre

- Ingebruikname prototype huisvestingsconcept varkenshouderij Big Developments in Boekel.
- € 99.000

Circulaire AgriFood:

- 3 businessinitiatieven op het gebied van duurzame eiwitproductie als vervolg op visietraject 2016
- Ontwikkeling en pilottoepassing van “AgriFood Saver”; een ketengerichte aanpak in het tegengaan van verspilling in de productie van voedsel.
- 3 businessinitiatieven die bijdragen aan realisatie van Proeftuin Agro-As de Peel (duurzaam agriproductiegebied).
- €80.000

Resultaten bedrijvigheid

- Doorontwikkeling Grow Campus als het knooppunt voor ‘business en kennis’ voor agrifood in Brabant (groei business- en studentcommunity, betere toegang tot faciliteiten, eventprogramma, innovatieloket) € 45.000,=
- Ondernemerslift+ ontwikkelt zich door tot hét ondernemersprogramma van AgriFood Capital door o.a. uitrol AgriFood Scale-Up programma
- In het netwerk van de AgriFood Financieringstafel worden 25 financieringscasussen behandeld.
- Samen met Provincie Noord Brabant wordt een ‘masterplan AgriFood Campusontwikkeling Brabant’ opgesteld. € 30.000,=
- Start regionaal AgriFood Logistics House (inclusief regionale profileringsstrategie en acquisitieteam).

Resultaten Inspirerend podium

- Dutch AgriFood Week: Een samenhangend portfolio van 50 events met 10.000 bezoekers met toonaangevende events als Keukenbazen en Food100. 50 bedrijven zetten hun deur open (Open Doors). Er is een hoofdpodium in 's-Hertogenbosch. Nauwe samenwerking met “We are Food2018”. € 160.000,=
- European Region of Gastronomy: jaarprogramma “We are Food 2018” is voor 80% gereed en daarmee de programma-organisatie, stakeholdermanagement, funding en marketing-communicatieplanning. Ten minste 50 initiatieven zijn betrokken. Er vindt uitwisselingen plaats in het et internationale netwerk (m.n. Gallway, Catalonia en Aarhus) .€ 175.000,=
- Corporate Communicatie: implementatie eenduidige merkenstrategie, lancering nieuwe website en nieuwsbrief, stijging bereik van de communicatiemix (2200 ontvangers nieuwsbrief, twitterbereik van 6 miljoen) en ontwikkeling regionaal AgriFood Communicatienetwerk € 15.000
- Public Affairs: ontvangst van tenminste 2 invloedrijke beslissers voor AgriFood Capital vanuit Nederland en Europa. In samenwerking met de Provincie Noord Brabant het versterken van onze netwerkpositie gericht op relevante agrifood-dossiers in Europa.

- Regio-branding: Haalbaarheidsonderzoek naar draagvlak en commitment op triple helix-niveau naar het opzetten en uitvoeren van een meerjarige regionale branding campagne voor de regio Noordoost-Brabant.
- De AgriFood Capital CEO-meeting wordt een jaarlijkse bijeenkomst en verbonden met een bijeenkomst van het bestuur van de Stichting AgriFood Capital.

CONCEPT

7 Internationale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Agri & food is een typisch grensoverschrijdend thema. De productie en distributie van voedsel vindt plaats binnen een mondiaal netwerk. Nederland en daarbinnen de regio Noordost-Brabant neemt daarin een belangrijke positie in en wil in 2020 de topregio in AgriFood zijn. Afgelopen jaar is Agrifood Capital door het intensiveren van het contact met “Brussel” meer in het vizier gekomen bij Europa en andere regio’s met als specialisatie Agrifood. Deze willen graag met ons willen samenwerken. Het blikveld is daardoor verruimd van het provinciale en nationale naar het Europese en (soms) wereldwijde speelveld.

In dat kader heeft het meer gezamenlijk acteren richting Europa en Den Haag samen met netwerkpartners uit Zuid-Nederland meerwaarde. In Europese context moet Noordost-Brabant als onderdeel van het Zuid-Nederlandse cluster (of Brainport) één van de voorlopers zijn als het gaat om (innovatie in) agrofood. Als voorloper zijn NOB en AFC logische partners voor andere regio’s en clusters om mee samen te werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De Europatafel wordt verder uitgebouwd als platform waar partners binnen NOB en AFC informatie, kennis en ervaringen uitwisselen. Tevens vindt daar afstemming plaats over gezamenlijk te nemen acties met betrekking tot:
  - Beleidsuitwisseling;
  - Identificeren en binnenhalen van relevante financiering vanuit de EU;
  - Profileren en samenwerking.
- Als onderdeel van de versnellingsafspraken met de provincie gaan we ondersteunend aan de Europatafel samen met netwerkpartners bekijken hoe we meer samen kunnen optrekken op het thema Agrofood. Met goede projecten is er aanspraak te maken op Europese fondsen. De provincie biedt hiervoor hulp aan. In het streven om als regio voorop te lopen, houden we aandacht voor de balans met een level-playing field ten opzichte van andere landen binnen de EU. Voor succesvolle beïnvloeding is het nodig om heel scherp te maken voor welke onderwerpen een lobby nodig is en op welke manier de lobby wordt ingezet;
- Lopende initiatieven in Europees verband worden voortgezet en verder versterkt. Het gaat daarbij onder meer om:
  - European Region of Gastronomy;
  - Milan Urban Food Policy Pact;
  - “RIS3-regio samenwerking”;
  - Cluster Collaboration Platform;
  - Dynamic Borders.
- Tenslotte zetten we actief in op het ontvangen van buitenlandse delegaties om naast de naamsbekendheid hen ook nadrukkelijk de kracht van NOB en AFC te tonen en laten ervaren. De ambitie is om daarbij ook in 2017 een Eurocommissaris of Europarlementariërs te mogen ontvangen in onze regio.

Wat hebben we daar voor nodig?

Om de genoemde activiteiten uit te kunnen voeren is buiten de inzet in specifieke projecten vanuit NOB circa 0,5 FTE nodig en is een werkbudget voorzien van € 30.000,-. De personele capaciteit en het werkbudget worden met inzet van netwerkpartners nog vergroot.

8 Communicatie, branding, public affairs

Wat willen we bereiken?

Een van de kritische succesfactoren voor regionale ecosystemen is de mate waarin ze worden (h)erkend als broedplaats voor groei en vernieuwing. Hoewel de naamsbekendheid sinds de oprichting in 2013 groter is geworden, is het beeld van AgriFood Capital nog wat diffuus. Voor het welslagen van AgriFood Capital is het essentieel om de partnerschapsbeleving binnen de triple-helix te vergroten, de regio een duidelijk(er) profiel te geven en de corporate identiteit en het (gewenste) imago van AgriFood Capital verder te versterken.

Wat gaan we doen?

In 2016 is vooral geïnvesteerd in onderzoek naar de communicatiedoelgroepen (persona's) en in een nieuwe corporate story, de basis voor alle communicatie. In 2017 zetten we de nieuwe lijn voort in alle communicatie-inspanningen en ligt de focus op: - eenduidige merkenstrategie om een helder en eenduidig beeld van AgriFood Capital te stimuleren; branding van de regio als de broedplaats voor groei en vernieuwing - sterkere betrokkenheid van de partners (en medewerkers), met een prominente rol voor storytelling - versterking door 'ambassadeurs', zowel om de betrokkenheid binnen de triple-helix te versterken als om de aantrekkelijkheid van het ecosysteem te vergroten. Via Public Affairs en Lobby bouwen we verder aan relaties met voor AgriFood Capital belangrijke beslissers en beïnvloeders; op regionaal, nationaal en internationaal niveau.

Communicatiethema's Belangrijke thema's in de communicatie: maatschappelijke uitdagingen/economische groei; samenwerking (cross-sectoraal, grensoverschrijdend); slim, gezond en duurzaam. Storytelling is de bouwsteen, en anderen worden in de spotlight gezet. Activiteiten De reguliere communicatie-activiteiten, zoals nieuwsbrieven, persberichten, social media, jaarverslagen en berichtgeving via (betaalde) B2B platforms, gaan onverminderd door. Ook Lobby en PR. Daarnaast zijn met name de volgende projecten voorzien: - haalbaarheidsonderzoek meerjarige campagne regiobranding - eenduidige merkenstrategie, incl. spelregels en doorontwikkeling huisstijl - nieuwe website (meer doelgroepgericht, storytelling!) - nieuwe corporate brochure (NL/EN) - communicatietoolkit voor ambassadeurs, met o.a. corporate presentatie (NL/EN) - actualisatie AgriFood Capital Monitor - start regionaal 3-O communicatienetwerk.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Om alle communicatie-activiteiten uit te voeren hebben we in totaal 1,2 FTE en een werkbudget van €30.000,= euro nodig.

9 Organisatie en bestuurlijke samenwerking

Bestuurlijk overleg

In 2016 kwam de Bestuurlijke Regiegroep (BRG) viermaal bijeen. Haar kerntaak ligt in bepalen van strategie en beleid van Regio Noordoost Brabant. Zij stelt het jaarplan en begroting 2017 vast en daarmee de opdracht aan de directie van Regio Noordoost Brabant. Ook in 2017 zal het bestuur tenminste vier bijeenkomsten hebben waar naast haar formele taken en bevoegdheden veel ruimte zal zijn voor inzicht- en strategieontwikkeling. Het Dagelijks Bestuur van de regio is verantwoordelijk voor de meer dagelijkse besturing. In 2016 kwam zij vier keer bijeen, Dat zal ook zo zijn in 2017. Vanaf 2017 worden de bestuurlijke overleggen van portefeuillehouders en van de BRG gecombineerd op een ochtend. Ook (leden van) Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant zullen, indien de agenda dat vraagt, worden uitgenodigd bij deze regiodagen. Viermaal per jaar vindt er zo'n regioday NOB plaats. Deze gebundelde bijeenkomsten maken het mogelijk om meer interactie tussen de verschillende programmaliijnen te krijgen. Er kan op deze manier over de inhoudelijke thema's vanuit verschillend bestuurlijk perspectief worden besproken en besloten.

Evaluatie

Het convenant en de uitvoering daarvan wordt eind 2017 geëvalueerd door een midterm review regionale samenwerking Noordoost Brabant uit te voeren. Deze evaluatie wordt door de BRG voorgelegd aan de colleges van burgemeester en wethouders van de convenantpartners. Aan de hand van een financiële en inhoudelijke beoordeling wordt bekeken of de met de samenwerking beoogde doelen efficiënt en effectief worden bereikt en op deze wijze voortgezet.

Werkorganisatie NOB

De werkorganisatie van de regio NOB bestaat uit secretariaat, administratie, controlling, en communicatie. Verder zijn er een coördinator voor regelingen met subsidiestromen en Europese aangelegenheden, vier secretarissen van de portefeuillehoudersoverleggen: Arbeidsmarkt, duurzame leefomgeving, Economie en bereikbaarheid en mobiliteit en een directeur, die ook het secretariaat van Dagelijks Bestuur en Bestuurlijke Regiegroep verzorgt. Voor de thema's Groen en blauw, Transitie veehouderij, Circulaire economie, Omgevingsvie en voor het begeleiden van de versnellingsafspraken die met de provincie Noord Brabant worden gemaakt zijn programma/ projectleiders aangesteld. Dat geldt ook voor het project Europese regio van de gastronomie en regionale vertegenwoordiging in provinciale overleggen en bij Ondernemerslift+. Voor het begeleiden van de volgende thema's voor 2017 is nog geen ondersteuning geregeld:

- Energietransitie
- Leegstand
- Ontwikkelen van een visie voor innovatieve hotspots,
- Europese lobby voor AgriFood
- Programma Agroas de Peel
- Opstellen midterm review
- ?

De werkorganisatie is gehuisvest op de Grow Campus in Agri&Food Plaza te 's-Hertogenbosch. Facilitaire zaken worden hier afgenomen.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Onderdeel	Kosten
Directie	110.000
Secretariaat	120.000
Comm medewerkers	105.000
Fin beheer	50.000
Div communicatie	25.000
Huur	65.000
Facilitair	15.000
Kantoorkosten	10.000
Totaal	500.000

CONCEPT

10 Begroting 2017

De regionale samenwerking in Noordoost Brabant is vastgelegd in een convenant. Dit convenant heeft een looptijd van 4 jaar (2017 t/m 2020), waarin de convenantpartijen jaarlijks een bijdrage van € 4,00 per inwoner per jaar in het Regiofonds storten. Er wonen ongeveer 650.000 inwoners in Noordoost Brabant. Inclusief de bijdrage van de waterschappen wordt er daarmee in 2016 € 2.750.000,= in het regiofonds gestort. Daarnaast levert elke gemeente voor de GGA samenwerking. Daarmee ontstaat een basiswerkbudget. De begroting kent een vierdeling, waarbij onderscheid is gemaakt in een overkoepelende bruto begroting, een begroting van de regio over het regiofonds en een begroting van de bijdrage die derden leveren uitgesplitst in de (verwachte) bijdrage van de Provincie Noord Brabant en een begroting die de (verwachte) bijdrage van derden in beeld brengt.

Overzicht uitgaven en multiplier Regio NOB 2017					
Thema	Onderdelen	Bruto begroting (schatting)	Regio NOB (begroot)	Bijdrage Provincie (schatting)	Bijdrage derden (schatting)
Excellente Arbeidsmarkt		8000	600	600	6800
Sterke bedrijvigheid	Economie	50	50		
	Ondernemerslift +	100			100
Betekenisvolle innovaties	Hotspots innovatie	100	25	50	25
	REAP	1050	275	275	500
	AFCBV	2406	1.006	100	1300
Veerkrachtige leefomgeving	Transitie Landbouw	200	50	100	50
	Gebiedsopgaven	1200	300	600	300
	Ruimtelijke ontwikkeling	150	50	50	50
	Mobiliteit bereikbaarheid	4055	40	3990	25
Internationale samenwerking		30	30		
Communicatie		30	30		
Organisatie		500	500		
Totaal		17.871	2956	5765	9150

Uitgaven Regio 2017		Inkomsten Regio 2017	
Omschrijving	Bedrag	Omschrijving	Bedrag
Excellente Arbeidsmarkt	600	Regiofonds	2.750
Sterke bedrijvigheid	50	Doorbelasting AFC Werkt!	77
Betekenisvolle innovaties	1.306	Doorbelasting AFC BV	129
Veerkrachtige leefomgeving	440		
Internationale samenwerking	30		
Communicatie	30		
Organisatie	500		
Totaal	2956	Totaal	2956

Toelichting

- In de begroting is het resultaat van het jaar 2016 niet meegenomen omdat dit resultaat bij het opstellen van de begroting nog niet bekend was.
- De herkomst van de verwachte bijdrage van derden verschilt per thema: voor de Arbeidsmarkt is het grootste deel afkomstig van Europese en rijkssubsidies (60%) en van het onderwijs (20%); voor de bedrijvigheid is de bijdrage van derden afkomstig uit de regio; voor innovatie is het grootste deel afkomstig van ondernemers. Voor de veerkrachtige leefomgeving zijn derden vooral gemeenten. De totale multiplier komt met de bijdragen van provincie en derden op 6,0. Dat betekent dat elke euro die de convenantpartners in het regiofonds investeren wordt aangevuld met € 5.
- Stimulering MKB-innovatie. De afgelopen jaren heeft NOB in samenwerking met de provincie het Regionaal Economisch Actie Programma (REAP) uitgevoerd en vanuit dat programma subsidies ter beschikking gesteld aan MKB-ondernemers voor innovaties in agrofood. In de 2^e helft van 2016 is door de provincie een nieuwe regeling als vervolg op het REAP opengesteld die door NOB wordt uitgevoerd. Doelstelling van deze regeling is vrijwel gelijk met REAP. Ook de werkwijze komt in grote lijnen overeen. De bijdrage van NOB en de provincie worden (minus de uitvoeringskosten voor de regeling) door de subsidie-aanvragers minimaal verdubbeld. De multiplier van de NOB-inzet voor deze regeling komt daarmee minimaal uit op circa 3,5.
- Gebiedsopgaven. De afgelopen jaren heeft NOB in samenwerking met de provincie de Streeknetwerkenregeling uitgevoerd en vanuit dat programma subsidies ter beschikking gesteld aan aanvragers voor processen om te komen tot uitvoering gereede projecten. Voorlopig is er geen vervolg op de Streeknetwerkenregeling voorzien en zal middels een 'bod' een bijdrage van de provincie aan de verdere realisatie van de gebiedsopgaven worden gevraagd. Hierbij zal NOB net als eerder bij de Streeknetwerkenregeling de bijdrage van de provincie verdubbelen. Ook zal aan projectaanvragers een naar verwachting gemiddeld even grote bijdrage gevraagd worden. De multiplier van de NOB-inzet komt daarmee uit op circa 3.